

Raporti Vjetor 2018

*Observatori për të Drejtat e Fëmijëve
dhe të Rinjve*

Janar 2019

Rreth Observatorit për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve

Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve (Observatori) në Shqipëri është një entitet joqeveritar i themeluar në 2009 si një rrjet i shoqërisë civile me qëllim për të monitoruar situatën e fëmijëve në vend. Nëpërmjet përfaqësuesve të tij në nivel rajonal dhe në bashkëpunim me njësitë e qeverisjes vendore në bashki dhe komuna, Observatori mbledh informacionin statistikor nga të dhënat administrative të shëndetësisë, arsimit, mbrojtjes sociale dhe autoriteteve të tjera vendore. Duke përdorur softwerin DevInfo pasuria e informacionit statistikor është konsoliduar në një bazë të dhënash të disponueshme online në: <http://observator.org.al/odf2/qarqet-en.html>

Deri tani, baza e të dhënave të Observatorit është një burim unik i të dhënave të tilla: një ndërfaqe që lejon prezantim aktiv në specifikat e Shqipërisë në 374 bashki dhe komuna. Duke përdorur këto të dhëna të marra nga studime Observatori ka realizuar raporte për situatën dhe ka kontribuar në raportet e planeve të veprimit për fëmijët që zhvillohen në nivel kombëtar dhe rajonal. Në vitin 2013 ai prodhoi raportin e parë të plotë në dimensione të ndryshme të varfërisë dhe deprivimit të fëmijëve në Shqipëri.

Një kontribut i rëndësishëm i prezencës së fortë të Observatorit në terren është aftësia e tyre për të advokuar me autoritetet qeveritare për të zgjeruar masat lokale për adresimin e nevojave të fëmijëve dhe familjeve, veçanërisht me prejardhje të cënueshme. Kohët e fundit, Observatori ka qenë midis udhëheqësve të një nisme në mbarë vëndin "Çdo fëmijë rom në kopësht". Besueshmëria e tyre nga ata që " njohin" gjendjen reale ka qenë i dobishëm në rolin e mbështetësve për përfshirjen e hershme të fëmijëve Romë.

Në kuadër të diskursit të post-realizimit të Objektivave të Zhvillimit të Mijëvjeçarit (OZHM) Observatori do të vazhdojë të luajë një rol kritik të një instrumenti të pavarur të shqyrtimit për të matur përparimin e Shqipërisë drejt një shoqërie më sociale, të drejtë dhe gjithëpërfshirëse. Kjo punë është duke u realizuar në bashkëpunim me Agjencinë Kombëtare të Statistikave (INSTAT), për të forcuar statistikave sociale, duke kuptuar që niveli i detajeve në regjistrat e Observatorit ka gjasa të mbetet një veçori unike duke plotësuar rregullisht mbledhjen e të dhënave në një nivel më të agreguar.

Për më shumë informacion rreth Observatorit, mund të kontaktoni në:

Adresa Email: info@observator.org.al

Telefon: 00355 4 22 58 987

Përmbajtja

Rreth Observatorit për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve

1. Projekte dhe iniciativa të realizuara nga Observatori gjatë vitit 2018 (Janar- Dhjetor 2018)
  - I. Çdo Fëmijë në Shkollë
  - II. Zhvillimi i një Studim cilësor të njohurive, qëndrimeve dhe perceptimeve mbi martesën e fëmijëve në Shqipëri
  - III. Shkollat si kundërshtare të vijës së parë të Esktremit të Dhunshëm në Shqipëri
  - IV. Monitorimi i mediave dhe analizimi i çështjeve që prekin fëmijët
  - V. Monitorimi i të drejtave të fëmijëve me fokus fëmijët jashtë shkollës në Shqipëri
  - VI. Zbatimi i mekanizmave ligjore si një mjet për parandalimin e martesave nën moshë
  - VII. Vlerësimi i dinamikës së skemës së NE për ndikimin e formulës së pikëve, me fokus në targetimin e familjeve të varfra, tek përfituesit aktualë të NE në zonat pilot
  - VIII. Kontributi i Partnerëve

1. Projekte dhe iniciativa të realizuara nga Observatori gjatë vitit 2018 (Janar-Dhjetor 2018)

I. Çdo Fëmijë në Shkollë

Iniciativa “Çdo fëmijë në Shkollë” është pilotuar në rajonin e Durrësit dhe Elbasanit dhe është realizuar në partneritet me UNICEF, World Vision dhe Observatorit për të Drejtat e Fëmijëve, nën vëmendje të Ministrisë së Arsimit dhe Sportit dhe me mbështetjen e të gjitha strukturave lokale. Qëllimi është identifikimi dhe regjistrimi në shkollë i çdo fëmije, pavarësisht faktit se ata kanë lindur në zonë ose jo, duke krijuar një mjedis të favorshëm për të jetuar.

Me nënshkrimin e Urdhrit të përbashkët i tre ministrive (U3M Ministria e Arsimit dhe Sportit (MAS), Ministria e Punëve të Brendshme (MPB) dhe Ministria e Shëndetësisë (MSH)) "Të identifikojë dhe regjistrojë në shkollë çdo fëmijë në Moshën e detyrueshme ", me qëllim të koordinimit të bashkëpunimit ndërinstitucional për të bërë të mundur që çdo fëmijë rezident të ndjekë shkollën.

Në këtë kontekst janë ndërmarrë disa hapa të rëndësishëm në lidhje me edukimin e fëmijëve duke përfshirë:

- Ngritja e një praktike pune për librin e punës së roleve të institucioneve përgjegjëse për zbatimin e U3M;
- Praktika e trajnimit ndërlidhës midis stafit të shkollës dhe institucioneve vendore të ngarkuara me përgjegjësi dhe rol nga nënshkrimi i U3M;
- Udhëzimet dhe udhëzimet për monitorimin e praktikave më të mira të shkollimit për zvogëlimin e bollëkut të shkollave dhe për integrimin në shkollë të fëmijëve jashtë shkollës;
- Praktikën e trajnimit për aktorët në institucionet arsimore bazë me qëllim që të sigurohet frekuentimi i rregullt dhe përfundimi i edukimit bazë nga çdo fëmijë;
- Praktikën e punës për nxjerrjen e të dhënave për treguesit ndërkombëtarë të sistemit arsimor;
- Praktikën e ndërprerjes së listave nga burime të ndryshme në mënyrë që të identifikohen fëmijët jashtë shkollës;
- Praktikën e bashkëpunimit ndërinstitucional për të intensifikuar punën në lidhje me rastin e fëmijëve jashtë shkollës;

Thirrja për edukimin e fëmijëve u drejtohet të gjithëve. Arsimi i çdo fëmije është një mision çdo ditë, zbatimi i të cilit kërkon vëmendje dhe angazhim në kohën e secilit.

II. Zhvillimi i një Studim cilësor të njohurive, qëndrimeve dhe perceptimeve mbi martesën e fëmijëve në Shqipëri

Gjatë periudhës Tetor 2017 - Dhjetor 2018, Observatori, nën kujdesin e Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, në bashkëpunim të ngushtë me UNICEF dhe UNFPA në Shqipëri, dhe me mbështetjen financiare të Agjencisë Suedeze për Zhvillim Ndërkombëtar, është angazhuar në kryerjen e një raporti cilësor të njohurive, qëndrimeve dhe perceptimeve mbi martesën e fëmijëve në Shqipëri. Në studim u përdorën metoda cilësore, të zgjedhura si mënyra më e mirë për të kapur të dhëna mbi njohuritë, qëndrimet, besimet dhe perceptimet, pritjet sociale, stimujt, sanksionet dhe normat që lidhen me martesën e fëmijëve. Diskutimet në fokus grupe u zhvilluan në Durrës, Korçë, Lezhë dhe Tiranë me të rinj (18-24 vjeç) dhe më të mëdhenj në moshë (25-50 vjeç) nga katër komunitete: romë dhe egjiptianë që jetojnë në komunitete të ndara de facto; Romët dhe egjiptianët që jetojnë në komunitete të integruara; jo-romët që jetojnë në zonat rurale; dhe jo-romët që jetojnë në zonat urbane. Studjuesit gjithashtu kryen intervista me të rinjtë që ishin martuar para moshës 18 vjeç, ose me njerëz të

moshuar, fëmijët e të cilëve ishin martuar para moshës 18 vjeç dhe me informatorët kryesorë. Grumbullimi i të dhënave, i realizuar në mes të vjeshtës së vitit 2017 dhe fillim të verës të vitit 2018, mbulonte kryesisht popullsinë romë dhe rurale, ku fenomeni dukej të ishte më i përhapur. Të gjitha komunitetet e përzgjedhura gjithashtu kishin shkallë të lartë të varfërisë, duke pasur parasysh lidhjen midis varfërisë dhe martesës së fëmijëve. Gjetjet e raportit dhe rekomandimet që dalin nga i gjithë procesi u ndanë në një aktivitet nisës më 14 dhjetor 2018, organizuar nën vëmendjen e Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, me pjesëmarrjen e rreth 60 përfaqësuesve të ministrive të linjës, agjencive të Kombeve të Bashkuara, dhe OJQ-të kombëtare, media, etj.

Gjetjet japin një "pamje" të asaj që njerëzit në komunitetet e mbuluara mendojnë dhe besojnë në atë që çon martesën e fëmijëve dhe ndikimet e tyre mbi fëmijët. Gjetjet e raportit dhe rekomandimet që dolën nga i gjithë procesi u ndanë në një aktivitet lançues më dt. 14 Dhjetor 2018, organizuar nën vëmendjen e Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, me pjesëmarrjen e rreth 60 përfaqësuesve të ministrive të linjës, agjencive të Kombeve të Bashkuara, dhe OJQ-të kombëtare, media, etj. Gjetjet japin një "pamje" të asaj që njerëzit në komunitetet e mbuluara mendojnë dhe besojnë në atë që çon martesën e fëmijëve dhe ndikimet e saj mbi ta. Studimi nxorri se preferencat e njerëzve për martesën e fëmijëve, sidomos në mesin e romëve, janë komplekse dhe rrënjësisht të rrënjësura në një rrjetë të pritjeve sociale, në thellësi të besimeve personale dhe realiteteve të jetesës në varfëri. Çdo politikë dhe përgjigje programatike për martesën e fëmijëve duhet të marr në konsideratë kompleksitetin e këtij realiteti. Gjetjet dhe rekomandimet do të ndihmojnë aktorët që të kuptojnë më mirë çështjen e martesës së fëmijëve dhe të krijojnë një bazë të përbashkët për të ndërmarrë veprime. Kjo do të udhëzonte më mirë integrimin e çështjeve të martesës së fëmijëve në strategjitë dhe programet e qeverisë dhe aktorëve joqeveritarë të vendit, si dhe agjencitë e OKB-së. Raporti i studimit është i mundur në faqen e Observatorit: <http://observator.org.al/wp-content/uploads/2018/12/Child-marriage-Report-Final-vesion.pdf>. Është përgatitur një përmbledhje e politikave mbi gjetjet dhe rekomandimet kryesore të nxjerra nga raporti i studimit dhe është publikuar në:

<http://observator.org.al/wp-content/uploads/2018/12/Policy-brief-Final-version.pdf>

III. Shkollat si kundërshtare të vijës së parë të Ekstremizmit të Dhunshëm

Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve (Observatori) në kuadër të skemës së granteteve të vogla të projektit “Fuqizimi i Shoqërisë Civile në rritjen e Reziliencës së të Rinjve ndaj Ekstremizmit të Dhunshëm” zbatoi gjatë periudhës Shkurt – Nëntor 2018 inisiativën “Shkollat si kundërshtare të vijës së parë të Ekstremizmit të Dhunshëm”. Kjo inisiativë u zbatua në zonat Kamëz, Pogradec dhe Elbasan përkatësisht në 3 shkolla të mesme pilot; “Ibrahim Rugova”, “Dëshmorët e Pojskës” dhe “Mahmud & Ali Cungu” e Qëllimi kryesor i nismës ishte parandalimi dhe luftimi i Ekstremizmit të Dhunshëm duke angazhuar shkollat si institucion kryesor i vijës së parë.

Kjo nismë u financua nga Bashkimi Evropian dhe u zbatua nga Terre des Hommes – Albania në partneritet me ISD, CCG dhe Universitetin Bedër.

IV. Monitorimi i mediave dhe analizimi i çështjeve që prekin fëmijët

Që nga nëntori i vitit 2017, Observatori së bashku me kompaninë e Monitorimit MC, në partneritet me UNICEF Shqipëri është e angazhuar në një proces monitorimi të mediave shqiptare. Monitorimi i Medias realizohet në dy drejtime:

- Kapja dhe analizimi i çdo artikulli që përmend UNICEF-in. Në ngjarje të rastit, mujore, tremujore dhe vjetore, llogariten dhe përpunohen Indikatorët kryesorë të Performancës së Strategjisë së Komunikimit dhe Avokimit Global të UNICEF-it. Këta indikatorë matin ndikimin, rezultatit dhe prodhimin e një projekti, ngjarjeje, teme me interes dhe objektiv të UNICEF-it. Raportet eventuale, mujore, tremujore dhe vjetore përgatiten në mënyrë periodike.

- Kapja dhe analizimi i çdo artikulli që përmend fëmijët. Në baza ditore, çdo artikull që përmend fëmijët është kapur nga kompania e Monitorimit MC dhe është dërguar në Observator. Këto artikuj rishikohen dhe analizohen në lidhje me portretizimin e fëmijëve në mediat shqiptare duke synuar të identifikojnë se cilat prej tyre kanë të bëjnë me fëmijët dhe çështjet e të drejtave të fëmijëve. Në fund të procesit të monitorimit do të përgatitet Raporti i Vlerësimit të Mediave për të Drejtat e Fëmijëve.

Në baza ditore, monitorohen të gjitha botimet dhe transmetimet nga 24 gazetat ditore, 13 revista, 9 kanale televizive dhe 47 faqet e internetit shqiptare.

V. Monitorimi i të drejtave të fëmijëve me fokus fëmijët jashtë shkollës në Shqipëri

Duke filluar në qershor të vitit 2018, Observatori, në partneritet me UNICEF Albania, është angazhuar në një sërë aktivitesh në kuadër të dy shtyllave kryesore:

- a) monitorimi dhe raportimi i të drejtave të fëmijëve në nivel kombëtar dhe lokal;

b) të sigurojë që çdo fëmijë të shkoj në shkollë.

Ndërsa pjesa më e madhe e fëmijëve të moshës shkollore të detyrueshme në Shqipëri ndjekin shkollën, disa mbeten të përjashtuar nga arsimi për shkak të faktorëve komplekse dhe mbivendosës, siç janë migrimi, varfëria ekstreme, aftësia e kufizuar, qëndrimet prindërore ose praktikat kulturore, çështjet e gjuhës ose rrethanat e vështira familjare. Gjatë viteve të fundit, Observatori së bashku me UNICEF-in, dhe në partneritet me Ministrinë e Arsimit, Sportit dhe Rinisë (MASR) kanë punuar në çështjen e fëmijëve jashtë-shkollës me partnerë të ndryshëm, duke mbështetur funksionimin e një mekanizmi për identifikimin e fëmijëve (6 deri në 8 vjeç) që nuk kanë filluar me kohë arsimin e detyruar dhe regjistrimin e tyre në shkollë. Iniciativa po realizohet në Durrës, Korçë, Lezhë dhe Shkodër.

Objektivat kryesore dhe rezultatet e pritura të iniciativës janë:

a. Identifikimi i rasteve të fëmijëve jashtë shkollës nëpërmjet zbatimit të marrëveshjes 3 ministrore (3MM).

b. Menaxhimi dhe mbështetja nga autoritetet lokale e rasteve të fëmijëve jashtë shkollës për riintegrim.

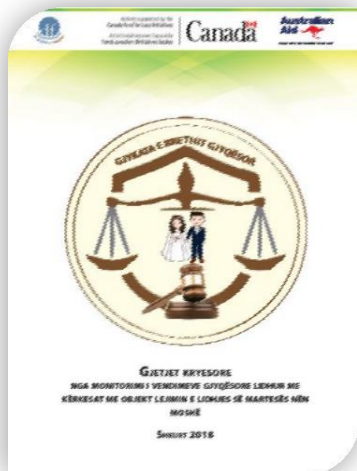
c. Ndjekja e progresit të çdo fëmije të identifikuar si jashtë shkollës.

Nga ana tjetër, Axhenda Kombëtare për të Drejtat e Fëmijëve 2017-2020 në Shqipëri përbën një instrument të rëndësishëm për të përmirësuar llogaridhënien e përgjegjësve të ndryshëm të qeverisjes së shtetit në zbatimin e veprimeve drejt realizimit progresiv të të drejtave të fëmijëve. Deri në fund të vitit 2018, Axhenda arrin gjysmën e zbatimit, kur shfaqet një mundësi gjatë zbatimit të saj ajo riformulohet sipas jo vetëm progresit të arritur, por edhe të subjektit të prioriteteve e reja. Bashkëpunimi i UNICEF-it me Observatorin për këtë partneritet mundëson përkrahje teknike të përkushtuar për MSHMS dhe SACRP në zhvillimin e instrumenteve të mbledhjes së të dhënave dhe kryerjen e analizës së informacionit për të informuar Draft Raportin Afatmesëm të Axhendës për Zbatimin e Fëmijëve. Për më tepër, mbështetja përfshin futjen e mekanizmave / forumeve pjesëmarrëse të fëmijëve dhe adoleshentëve në procesin e monitorimit dhe raportimit të Axhendës. Procesi i monitorimit, gjithashtu do të rezultojë në zhvillimin e një plani zbatimi dhe monitorimi për vitet e ardhshme, deri në vitin 2020.

Përderisa pjesa më e madhe e fokusit në vitet e fundit ka të bëjë me monitorimin e të drejtave të fëmijëve në nivel kombëtar, vëmendje e vogël i është kushtuar çështjes në nivel lokal. Strategjitë kombëtare / planet e veprimit synojnë si institucionet kombëtare ashtu edhe ato lokale; megjithatë, të fundit janë këshilluar rrallë ose informuar për detyrimet e tyre për përmbushjen e veprimeve. Ligji i ri për të Drejtat dhe Mbrojtjen e Fëmijëve cakton përgjegjësinë (neni 44) për të ndërmarë monitorimin dhe raportimin e të drejtave të fëmijëve në nivel lokal në bashki. Përmes kësaj iniciative, vlerësohet / hulumtohet se si monitorimi i të drejtave të fëmijëve mund të kryhet në nivel lokal në dy bashki të përzgjedhura (Shkodër dhe Korçë), duke përfshirë: shqyrtimi i mënyrës se si fëmijët paraqiten në planet lokale të veprimit që plotësojnë Axhendën për Fëmijët dhe strategjitë e tjera sektoriale; çfarë mund të jetë mekanizmi teknik i udhëhequr nga Bashkia për të koordinuar monitorimin e të drejtave të fëmijëve; çfarë mund të jetë mundësia e mbledhjes së informacionit dhe hartimi i një instrumenti praktik për mbledhjen dhe raportimin e informacionit periodikisht. Më e rëndësishmja, fëmijët janë duke u angazhuar në këtë proces, duke krijuar një rrjet të adoleshentëve të trajnuar që të përfshihen sistematikisht në proceset që lidhen me planifikimin dhe monitorimin e çështjeve të të drejtave të fëmijëve në Komunë. Në fund të fundit, përmes aktiviteteve të kësaj PCA, aktorët e nivelit lokal do të mbështeten për të zhvilluar raportin e parë të monitorimit të të drejtave të fëmijëve në

nivel lokal.

VI. Zbatimi i Mekanizmave ligjore si një mjet për parandalimin e martesave nën moshë

Me mbështetjen e Fondit Kanadez për Iniciativat Lokale (CFLI) dhe Qeverisë Australiane, Observatori ka zbatuar nismën “Zbatimi i mekanizmave ligjore si një mjet për parandalimin e martesave nën moshë”. Pilotimi i nismës është orientuar në monitorimin e vendimeve gjyqësore të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor (GjRrGj) Shkodër, Kukës, Fier dhe Kavajë për periudhën 2011 - 2017.

Ky projekt i zbatuar nga Observatori dhe Shkolla e Magjistraturës, ka tërhequr vëmendjen dhe interesin e agjencive kombëtare dhe ndërkombëtare. Observatori që nga fillimi i vitit 2014 ka partner me ministritë e linjës dhe institucionet e tjera duke synuar të ndërtojë një kuptim të përbashkët të rasteve dhe realitetit të martesës së hershme të fëmijëve në Shqipëri.

Nisma synoi të ndërhyjë në:

- Përmirësimin e procesit ligjor në lidhje me rastet e martesave të mitur, duke marrë parasysh të drejtat dhe mirëqenien e fëmijëve, gjatë dhe pas procesit të gjyqësorit.
- Realizimi i një fushate kombëtare kundër martesës së hershme për ta ngritur çështjen tek publiku i gjerë. Nëpërmjet fushatës janë ndarë rezultatet e projektit duke nxitur veprime që inkurajojnë dhe ofrojnë mjete dhe njohuri për rreziqet dhe efektet e martesës së djemve dhe vajzave në moshë të mitur.

VII. Vlerësimi i dinamikës së skemës së NE për ndikimin e formulës së pikëve, me fokus në targetimin e familjeve të varfra, tek përfituesit aktualë të NE në zonat pilot

Nga janari 2018, MHSP ka filluar zbatimin e skemës së re të NE në mbarë vendin, duke përfshirë të gjitha rajonet. Në këtë kuadër, në emër të Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale (MSHMS) dhe me mbështetjen e Bankës Botërore për Projektin e Modernizimit të Asistencës Sociale (SAMP), është kryer një auditim mbikëqyrës në nivel kombëtar për të kuptuar më mirë karakteristikat e përfituesve të NE dhe mirëqenien e tyre. Qëllimi kryesor ishte vlerësimi i saktësisë së synimit përmes kontrollimit nëse NE po arrin audiencën e synuar (vlerësimi i synuar). Të dhënat e auditimit u përdorën gjithashtu për të kontrolluar mospërputhjet me të dhënat administrative (të dhënat e aplikimit).

- Auditimi i kontrollit vendor u krye bazuar në një metodologji të rastësishme të mostrës. 1500 familje të ndara në: përfitues nga sistemi, përfitues nga fondi prej 6% i dedikuar bashkive dhe kërkues por jo familje të përfituesve, u përzgjedhën rastësisht për t'u intervistuar. Informacioni është mbledhur përmes intervistave ballë për ballë me një anëtar të rritur të këtyre familjeve.

- Të dhënat e mbledhura nga intervistat, së bashku me informacionin e nxjerrë nga formulari i aplikimit nga MIS u përdorën për të përgatitur një raport studimi. Raporti vlerësoi karakteristikat / mirëqenien / mirëqenien e përfituesve dhe jo-përfituesve të NE.
- Për më tepër, procesi ndihmoi për të bërë një vlerësim të atyre që kanë përfituar nga skema në qoftë se ata janë me të vërtetë më të varfrit në mesin e aplikantëve dhe për të kuptuar pse ata që janë me të vërtetë në të njëjtën situatë varfërie nuk përfshihen në skemë

VIII. Kontributi i Partnerëve

Nr	Titulli i Projektit	Periudha e zbatimit	Donatori
1.	Cdo Fëmijë në Shkollë - OOSC (Durrës dhe Elbasan)	Qershor- Shkurt 2018	Word Vision UNICEF
2.	Zhvillimi i një Studim cilësor të njohurive, qëndrimeve dhe perceptimeve mbi martesën e Fëmijëve në Shqipëri	Tetor 2017 – Mars 2018	UNICEF UNFPA
3.	Shkollat si kundërshtarë të vijës së parë të Ekstremizmit të Dhunshëm	Shkurt - Nentor 2018	BE TdH-Albania
4.	Monitorimi i mediave dhe analizimi i çështjeve që prekin fëmijët	Nentor 2017 – Mars 2019	UNICEF
5.	Monitorimi i të drejtave të fëmijëve me fokus në fëmijët jashtë shkollës në Shqipëri	Qershor 2018 -Shtator 2019	UNICEF
6.	Zbatimi i Mekanizmave ligjore si një mjet për parandalimin e martesave nën moshë	Tetor 2017- Shkurt 2018	CFLI – Australian Aid
7.	Vlerësimi i dinamikës së skemës së NE për ndikimin e formulës së pikëve, me fokus në targetimin e familjeve të varfra, tek përfituesit aktualë të NE në zonat pilot	26 Nentor – 31 Dhjetor	MSHMS